

Kiikla raamatumäng

Kevad 2022

3. etapp, 01.04.2022

12 küsimust.

Täpne raamatu pealkiri annab 2 punkti. Peaaegu täpne 1 punkti.

Autori nimi annab 2 punkti. Ehk 12 küsimusega on võimalik teenida 48 punkti.

Aega vastamiseks on 1 minut.

[redacted] (*hakkab pomisedes lugema, siis tulevad sõnad selgemini kuuldavale*):

Meid kaitse oma vere sees,
oh, issand jumal, abimees!
Oh, Peeter, püha sulane,
pane koerad kale'eie,
hurdad ümber rõnga'eie,
küüned küttesse vajuta!

(*Sellega ühel ajal.*)

[redacted] (*kargab üles, toob püssi ja tõmbab ukse lahti. Torm ja tuisk tungivad tuppa ja üle läve kargab LAPS, niisugune, kuidas [redacted] kirjeldanud; [redacted] kirglik ulumine kõlab tema kannul*): Mis see siis on? (*Nagu tahtmata tõmbab ta ukse lapse järel paugutades kinni; [redacted] kisa kajab kaugemale ära.*)

[redacted] (*jookseb karjudes tagakambrisse*): [redacted] (*Kõikide ehmunud silmad on lapse peal kinni, see ise on ka kohkunult, tulevalgusest pimestatud silmadega keset tuba seisma jäänud.*)

[redacted] (*kõigepealt toibudes*): See on tema laps!
[redacted] Püha jumal! See ka inimeseloom! Sel ka hingekene sees!

(*Kõik kogunevad lapse ümber, see vaatab suurte silmadega ühe otsast teise otsa. [redacted] piilub aralt ukse vahelt ja vanaema kobab lähemale.*)

KIIKLA
RAAMATUKOGU

„Aga kuhu laseme vee?“

„Esiotsa ei kuhugi,“ vastas [redacted] „Aga küllap pärast laseme kah: juhime otsa jõkke.“

„Paar versta maad.“

„Olgu või kolm,“ arvas peremees.

Saunamees lirtsatas sülitada. Alles natukese aja pärast lausus ta:

„Võõras maa ees, ei pääse otse jõele.“

„Küllap pääseb läbi võõragi maa.“

„Kui aga pääseb.“

„Saame näha.“

Polnud parata, peremehele pidi alla vanduma. Arvab, et pääseb, pääsku, mis saunamehel sest on, pole ju tema maa ega tema vesi. Tõmmaku aga kraav jõkke, temal aina kasu: pääseks mööda kraavikallast kergemini kalale ja sügisel lambale ning lehmale kotiga padriku äärest heinu tooma.

„Saab ehk üleaedsega kahasse kaevata, tuleb odavam,“ arvas peremees.

„Kallim,“ vastas saunamees. „[redacted] kahasse on ikka kallim.“

„Kuidas nii?“ küsis [redacted]. „Mis mees siis tema on?“

„Mees nagu mees muistegi,“ vastas [redacted]

Kuna mehed piipu popsids ja jutlesid, kõndis perenaine mööda saaresööti, korjates varaseid lilli. Meel oli pühapäevaselt rõõmus ja kodune, et oleks tahtnud laulda, nagu laulsid linnud söödiservas metsas. Oleks tahtnud huigatagi, nagu oli ta huiganud millalgi isakodus, aga ometi jäi ta üsna vaikseks, kõndis ainult ja noppis lilli.

Koju jõudes võeti kehakinnitust ja siis mindi välju ning väljaaluseid vaatama. Taheti näha põldu ja tema mulda, taheti vaadata peenraid ja ristikive, nagu oli vaadatud soos sihte ja kupitsaid.

„Kui aga peenrad ja ristikivid paigal seisaksid,“ lausus [redacted] nagu endamisi.

„Kuidas nii – paigal seisaksid?“ küsis peremees.

„Öeldakse, et vahel kipuvad teised liikuma,“ irvitas [redacted]. „Endine peremees kuuldi ikka kaebama, muidu oleks ehk ise koha ostnud. Nõnda ta ütles, et läheb siit [redacted] pärast minema. See kiitleb veel praegu sellega.“

„Ah niisuke sõrasilm see [redacted]! On ta tugev?“ küsis [redacted]

„Küllap saad varsti katsuda,“ vastas [redacted]. „Tema ju selle peale ablas.“

likult [redacted] Aga ta ei küsinud ning astus eeskojast ümmardaja ukseavamisel lähemasse tuppa, milles oli töö nähtavasti juba lõppenud.

Ta istus siin paar minutit puhates, keeras siis mõne tarbetu tiiru üle põrandale, et viimaks, käed püksitaskute sügavuses, ühe ja teise akna ees seisatada, nagu prooviks ta ruutude selgust.

Kõrval oleval kabinetis oli vaikne.

Siis ehk seegi juba valmis?

Ta vajutas vangu peale ja vaatas: jaa.

Ses tiivas rohkem ruume ei olnud; teised kaks tema neljast toast olid sealpool väikest eeskoda.

Missugune [redacted] — Ta pöördus tagasi, tegi eeskotta mineva ukse lahti ja kuulatas. Kokapiiga plagistas jälle köögis. Muud polnud kuulda. [redacted] astus seepeale eeskotta ja avas vastasoleva ukse praakile. Jaa — saalis oli keegi ja see keegi vilistas.

Kui vanahärra saali ilmus — miks ta ei pidanud järele vaatama, kes [redacted] asemel tema aknaid pesi? —, tundis ta [redacted] õues nähtud laisa naise juba lävelt ära — enne veel, kui ta tema pead ja kaela silmas, mida akna ristpuit jaolt varjas, ja hoolimata teist karva riietest. Selles nimelt, kuidas kebja luuga noorik aknalaua istus ning töötava käe sunnil ülakeha hoidis ja liigutas, oli [redacted] midagi ebateadlikult meespeetut ning [redacted] muruga ühenduses seisvat.

Vist ei kuulnud [redacted] saksa tulekut, sest ta vilistas rahulikult edasi, nii endamisi sumedalt, kuid vilumisest tunnistava võimega. [redacted] hallikirjud kihvad rippusid seepärast veidi nõutult allapidi, enne kui ta ligemale astudes enesest märku targes anda.

«Nooh,» algas ta siis, käed ristluu peal vaheliti, «mul näikse ju uus aknapesija olevat. Kust see siis tuleb?»

Noorik ulatas pea aeglaselt sissepoole ja võttis endale kostmisekski aega. Kosta ta seekord tahtis, seda võis ta näost näha, kuid paistis, nagu peaks ta kostuse kaugelt muude mõtete tagant tassima. [redacted] meelest oli, nagu vaataksid ta silmad kõõrdi selle seesmise kadunuse vangistusel.

«Tere,» vastas kõnetatu siis järsult. «Karjase naine on titevoodis.»

«Soo? — Jaa, õige — seda oli ju jälle oodata. — Aga kustpoolt sina siis oled?»

«Eks ikke [redacted].»

sobib meile enam: kas Catmon või Sogod. Catmon või Sogod — esialgu ei teadnud me neist mitte midagi peale äsjakuuldud nimede. Ja nime järgi oleksin ma eelistanud esimest — kui nii narri alusel on lubatud valida. Sest Catmon kõlas mu meelest kuidagi võrtsikalt, pärast tuli mulle meelde: võib-olla kõlasarnasuse pärast kardamomiga, mida Naissaarel kardemoniks kutsuti. Samal ajal kui Sogodi nimes tundus peituvat midagi soist ja segast. Tobedus, mille taolised vilksatavad aeg-ajalt küllap ka kõige selgemais päis.

Pärast hommikust maaetulekusaginat ja päevast laadimisaskeldust, päev läbi oma kolmkümmend kolm või neli kraadi kuuma, ja siis, pärast meie öhtusöögiaegset tamburiinimuusikat ja väsinud, kuid tõtakat juttu, tundsin, et mu magamajäämine tuleb vaevaline ja uni kirju. Enne lauast tõusmist rüüpasin, nagu onu Frans ütleb, öömütsiks tubli lonksu «Johnnie Walkerit», härra Moll oli tellinud meile pudeli lauale, aga teadsin, et ka see mind kuigivõrd ei aita.

Mu tuba oli madal valgeks lubjatud seintega karp. Kaks ruudukujulist akent, bambusekeppidest päikeseštoorid ees, mõned punutud toolid, mingist punakast puust kirjutuslaud, juba õige kulunud, olgugi vaevalt kunagi tarvitatud muuks kui kopramüügi- või ka tvistimänguarvete tegemiseks või riisiviina- ja litsihindade kokkuarvamiseks. Siis, kui, nagu härra Moll jutustas, istanduste koprakuningad või ka koprakupjad linna sõidavad asju ajama ja pidutsema. Nojah. Kuningad tõenäoselt nooblimaisse hotellidesse, aga kupjad nimelt siia. Ja siis oli mu toas veel madala nikerdatud peatsiga, kuid täiesti jalutsita poolteiseinimese voodi.

Ma võtsin higiste kaenlaalustega pintsaku seljast ja mulle torgatas naeruväärse hilinemisega pähe (nagu niisugused asjad sageli), et oleksin võinud jätta selle hommikul selga panemata ja higistanuksin päeva jooksul poole vähem, aga ma polnud lihtsalt tulnud selle peale.

Võtsin enda ihualasti. Kiskusin maha ka selle musta trikoo-suka (ma ei saa ju ütelda kindla, eks ole), mida ma oma parema käe kõndi peal kannan, et see vähem silma torkaks. (Johanna, kas sa mäletad, kuidas me seda sukka omavahel kutsusime? Küllap sa mäletad: see oli meie intiimsuste keeles minu preservatiiv. Ja sa ei tahtnud uskuda, et ainult sinuga oli tal niisugune nimi. Sa tegid näo, et see pole sulle tähtis, aga tegelikult oli see sulle tähtis küll. Ja uskuda oleksid sa võinud seda ka, sest see oli tõsi.)

Värskendasin ennast laudseina taga betoonpõrandaga dušinurgas leige vihmatilgaga, mida aher piserdi sabistas, ja tõmba-

19975

Kiiki

19975

nüüd maja otsa. Siin, vastu lõunat, oligi alati kõige rohkem päikest. Kevaditi, kui mujal oli alles keltsane, hakkas siin müüri veeres maa kõige enne sulama ja esimesi haljusliblesid välja ajama. Veriheina õrn pitsikene kasvas otsekui üleöö: eile teda veel polnud, kuid täna oli. Siis saadeti [redacted] siia, veel paksult riides. Ta istus ja õiendas müüri ääres, ise ka nagu talve järel tärkav taimeude. Iga päevaga tahenes maa ikka enam ja seinal liikus päikesepaistel juba igasuguseid putukaid. Siis hakkasid isa, ema ja tädi õhtuti pärast päevatööd seda maad kaevama ning rehitsema. Ta oli must nagu samet ja lõhnas vängelt. Nad külvasid ja istutasid siia igasugust keeduvilja, iga sorti eri määral, just nagu oleksid täpselt teadnud, kui palju aasta jooksul söövad. Aga peale üldise maa oli igaühel veel oma peenraots või vähemalt mõni nimeliselt oma taim. Nii kasvatas tädi pojenge ja päevakübaraid, vend aga naereid.

14719.
Tänavu oli [redacted] olnud oma maa. Seda polnud küll rohkem kui vana naelakasti täis, kuid ta oli seda siis ka harinud, nii et küll pidi saama. Kui tuli külvi-aeg, siis pani ta sinna kaaliseemneid, mida sai emalt. Ta toimis täitsa omapead, teiste eest saladuses. Et asi kindlam oleks, külvas ta nii tihedalt, et seeme oli peaaegu seemnes kinni. Siis hakkas ta kujutlema, kuidas saab terve kastitäie kaalikaid. Kõik oli hästi, ainult ükski taimepea ei tahtnud tõusta. Aja jooksul hakkas ainult muld ise kastis kerkima, nagu tainas leivamõhes. Nüüd ajas ta juba üle kasti äärte. Ja siis nähti ka imet: taimed oli kuiva mullakoore oma kukile võtnud, nad seisid selle nagu suure kilbi all mees mehe kõrval, kõik kahvatud, nõrgukesed, kuid üheskoos ometi jõud. Lõpuks ei saanud neist aga ühestki elulooma. Ja vend Karla hüples jalalt jalale, kiitis oma naeripõldu ning pilkas [redacted] esimest maapidamist. See oli piinlik lugu. Kuid [redacted] oli selle häbi juba unustanud ja istus just samal kummulikäänatud naelakastil.

Päike paistis palavalt ja ükski leht ei värisenud aia ääres sirelipõõsas. Maa lõhnas ümberringi ja herilased sumisesid müüri ääres. See kõik ühtekokku oli peaaegu rammestav. Ja [redacted] mõtted hüplesid loiult sinna-tänna, selle järgi, mis ta tähelepanu juhtus köitma.

Läbi sirelipõõsaste paistis eemalt kuivatusrehe ots ja veelgi kaugemal põllul vana suitsurehi. Selles hoones oli ikka midagi sünget, ja paljas mõtegi temale oli kõhe.

sikust, kuigi see on ka soojaks köetud ja tänasest peale tema eluase.

Ta suundub reeteed pidi metsatuka poole. Hommikul oli seesama kaasik hetkeks hingepidet andnud, [redacted] läheb nüüd päris tema juurde, et jälle abi saada. Millele muule sa siin võõrsil üksinda loodad. Upravljajussi tegi kõik, mis temasse puutus, andis [redacted] katuse pea kohale, aga edasi on juba enda asi.

Kaasik on madal. Sügav lumi muudab muidugi muljet, aga ta pole ainus süüdlane, et metsateel käies ei saa seda päris metsa tunnet. Midagi on siin valesti. Kaskedes pole seda kodumaist sihvakat sirgusehoogu, nad on nagu vaevapaines kokku surutud, vändrikud, nagu ahelaist räsitud. Siin ei saa iialgi kuulda seda laanehelinat, mis armsast Alutagusest kõrvu kõlama jäänud. Mets on ainult nagu nime pärast, kased seal sees on võõrad, ei julgusta. Tüved on alt lausa mustad, aga ülaltpoolt liiga valged, kalgid, jahedad. Silm otsib paitavat, mahedat, kuid kõikjalt vaatab vastu võõras.

Küla on veninud kahele poole tee äärde. Laut seal vasakul pisut eemal on küll pikem hoone, aga temas pole ilu raasugi, kuidagiviisi, nagu ainult üheks talveks üles löödud. Majad, kõssi vajunud, maadligi, lamedate muldkatustega; nende olemasolu andestab vaid see, et nad on inimeste eluasemed; nendeta oleksid pered päris tuule käes. Käid niiviisi üksinda teed ja kõik ümber oleks nagu ära unustatud; suur maailm ei näi ühegi nurgaga siia ulatuvat. Inimesed siin ise oleksid nagu unustanud, et nad elavad.

Paremat kätt paistab pood, [redacted] astub uudishimulikult sisse. Väike uberik ja riiulid tühjad, päris tühjad. Kas siin vahel midagi müüakse ka?

«Kas leiba on?»

«Ei ole.»

[redacted] enese väljasaadetukompsudes on praegu toitu hulga rohkem kui selle poe kogu varandus.

läheb nii rõõmsaks, et ostab pirukamüüjalt kaks porgandipi-
rukat – külakostiks. Küllap keedab Kristiinake teed, siis sööme köögis
pirukat ja... Kes teab, kes teab, mida tänane õhtu veel toob!

Peagi jõuab roosidega kavalere ukse taha ja annab uljalt kella.
Kristiina tuleb avama ja teeb nähes imestunud näo.

“Teie? Mis te soovite?”

“He-hee!” naeratab ja ulatab sügavat kummardust tehes
roosid. “Näe, tõin lilli ja pirukaid. Head pirukad, porgandiga,
maksid kolm krooni kuuskümmend senti tükk!”

“Nojah, pirukad küll, aga mis puhul?” pärib. “Mul pole ju tä-
na sünnipäev.”

“Kas siis ainult sünnipäeva puhul kinke tehakse!” kõhistab ja
trügib esikusse. “Eks head sõbrad või niisamutigi teineteist meeles pi-
dada! Mis me ikka keerutame, Kristiinake, ma ju tean, et sa praegu tröös-
ti vajad! Mis saab üks nõrk naisterahvas maailma kurjuse vastu! Aga ära
karda, kullake, mina ei usu seda lehtede pläma mitte kopka eest! Mina
seisan sinu eest nagu müür. Vaata, ma mõtlesin sedasi, et jään õige täna
ööseks sinu juurde, mehe selja taga on ikka kindlam, ei tule hirm peale!”

“Teie olete vist purjus!” ütleb nüüd pahaselt ja hõikab:

“Kägu! Tule siia!”

21728
“Mis seal on? Kes see tuli?” küsib keegi jämeda häälega köögist ja
näeb oma ehmatuses, et üks pikk ja turske mees aluspükste ja mai-
ka väel uksele astub ning imestunult külalist tunnistab. Tema selja ta-
gant on näha kaetud laud kõhuka tirinaga, millest tõuseb kapsasupi
lõhna.

“Vabandust, ma ainult... läksin mööda... mõtlesin, et...” pomiseb jah-
munud külaline.

“Kes see siuke kringel on?” pärib Käguks kutsutu ja kortsutab kulmu.

“Ei tõesti, mul on aeg minna!” ütleb ning lipsab kähku uksest
välja.

*

On öö. pole ikka veel koju tagasi läinud, vaid hulgub kurvalt
mööda linnatänavaid. Rinnus on selline valu, nagu laseks keegi seal äk-
kega ringi. Lõrri läks kõik, enam pole mingit lootust!

jõuab surnuaeda. Selle sünge vaikus ja rahu sobib tema mee-
leoluga. leiab ühe väikese pingikese ja istub sinna, lastes pilgul
üle hauakivide rännata. Need inimesed on kõigist vaevadest ja mure-
dest priid, nemad ei tunne enam midagi. Ta kadestab neid. Ah, kui saaks

Üleval oli kohutavalt tolmune ning ainsad hinged, kes selles läbi kolme majatiiva ulatuvas avatud akendega hiigelruumis toimetasid, olid tuvid. Neid oli kirjanike maja pööningul tohult. Meie alumine naaber, kiilakas venelane nimega Zaitsev, jumaldas tuvisid ning toitmis neid piimas lödiks leotatud saia-kuulikestega igal kuradi võimalusel. "Kulu-kulu-kulu," undas ta hommikuti läbi avatud köögiakna ning sajad tuvid ründasid linnusitaga palistatud aknalauda nagu kärbsed kuivkäimla põhja. Majarahvas teadis rääkida, et Zaitsev tegelikult sõi tuvisid ning et kogu see toitmise tseremoonia teenis sama üllast eesmärki nagu sigade nuumamine kolhoosis. Kõlakas oli aga liiga absurdne, et sellesse tõsiselt suhtuda.

"Mis lahti?" võtsin ma pööningupimeduses nuuksuval My sõbrataril käe pihku.

"Ta ei armasta mind," väaksus too vaevukuuldavalt vastuseks.

Mida jõulisemalt möödunud päeva sündmused kibedaks reaalsuseks meenusid, seda vähem need mulle meeldisid. Olnuks mul okserefleks alles, toimetanuks ma nood järjest selgemate piltidena sidusaks tegelikkuseks moodustuvad mälestused koos hommikuste sapimahlade ning eelmisel õhtul söödud tšebureki jääkidega Tallinna kanalisatsiooni. Aga mul ei olnud enam okserefleksi.

Olin umbes viieaastane, kui isa väga hea sõber, rahvakirjanik Villem Gross mulle selgeks tegi, et kogemustega joodiku esimene tunnus on okserefleksi kadumine. Tahaksid küll oksendada, aga ei oksenda. Siis kõlas see isegi hästi, sest keelele ikka oma päevamenüüd peldikupoti põhjas uuesti vaadata meeldib. Aga teatud hommikutel tunned sa oksendamisest piinavat puudust. Ja teinekord ei tea sa isegi, kas see on maost

«Vaata, vaata, kas see pole öeldud küllalt luuleli-
selt?»

«Noh, olgu, kuidas on, aga mina küll hoiaksin alles
selle hütikese nagu muuseumi või ma ei tea, kuidas
ütelda. Oi küll põles ja sai tuhaks palju sääraseid vanu
maju, kui pidasime sõda! Ja ometi oli iga niisuguse
katuse all oma ajalugu. Sina, [redacted], oled noor - sa ei
tea ... Mina tean. Kui ma praegugi hakkaksin kõne-
lema, siis ...»

«Istu ja kõnele!» sõnab väikemees kuulamisvalmilt.

«Praegu pole aega, sõbrake. Küllap me õhtul kõne-
leme.» Ja [redacted]. «Lähme siis!»

«Noo - neh,» astub [redacted] ukse poole.

27623
Endine [redacted] vaatab meestele järele ega saa lahti
ühest mõttest, mis teda küll just ei rõhu, vaid nii häirib
veidike juba mõnda aega. Miks or [redacted] nii apaatne
kogu maailma elu vastu? Näe, seal on ajalehtki, mida
mees ainult soris, kuid ei lugenud nagu kord ja kohus.
Praegusel ajal on [redacted] iga mees poliitik, ajab
tarka juttu, püüab parandada seda elu ja olukest, aga
[redacted] ...? Nojaa, teda küll veel vaevavad ta haavad,
nojaa, aga ... mees siiski norutab liiasti. Kui majast
on kadunud rõõmus meel, siis lõppude lõpuks kaob
sealt ka ristiusk ja viisakad kombed. Näe, juba nüüdki
sülgab vana [redacted] tulle, vahel isegi põran-
dale, näol selline võõras naeratelu, mida temalt pol-
nud näha endisil aastail. Ning järsku trügib pähe terve

ajal pahaks – aga meie memme on eluaeg ainult lapsi õpetanud, tal pole maid ega maju ega mingeid rikkusi. Kui tähtsad asjamehed teda näevad, siis ütlevad kohe: “Vabandust, vabandust – see oli suur eksitus! Sõidutame teid jalamaid koju tagasi!” Memme tuleb koju ja saab kurvaks, kui meil siin on kõik segi nagu puder ja kapsad!”

“Nagu puder ja kapsad,” kordasin tata ütlust. See kõlas hästi!

“Ma tahaks natuke putru ja kapsaid! Köht on tühi!”

Tatalegi meenus, et temagi polnud hommikust peale midagi suu sisse saanud. Ta tõi külmast toast piimakannu ja löikas leiva küljest mitu suurt kääru ning määris neile pliidilt kastrulist võetud siirupit peale.

“Mul pole halli aimugi, mis memmel selle vahtrasiirupiga oli plaanis teha, küll ta homme ise vaatab!” lausus ta justkui vabandades. “Aga natuke matti võime selle raske päeva peale siit küll võtta. Putru ja kapsaid meil ju tegelikult pole...”

Meie tataga oleme mõlemad kangesti maiad, aga suhkruga on praegu kehvad lood, seepärast memme vahtrasiirupit keedabki. Vahtramahla saamisega oli tükk tegemist: kõigepealt puurisime meie tataga mitme suure vahtrapuu sisse augud ja tata vestis puupulkadest tilad, mille tagusime haamriga aukude sisse. Tiladesse löikas tata noaga sügavad sooned ja neid mööda nõrgus vahtramahl kilumannergutesse, mille me puutilade külge riputasime. Igal õhtupoolikul, kui tata koolist koju jõudis, käisime kõik puualused läbi ja kallasime mannergud suurde ämbrisse tühjaks. Vahtramahlal on mõnus maitse – natuke lumemaigu moodi, ainult et magusam. Ja kui memme seda mitu tundi pliidil keedab, siis lõhnab kogu köök hästi mõnusasti – nagu oleks seal lumehang ära sulanud ja sinililled kasvama hakanud. See tuleb sellest, et vesi aurab ära ja suhkrusiirup jääb kastrulisse. Seda jääb kastruli põhja nii vähe, et ei taha mitte uskudagi, et algul oli suur nõu äärenisti mahla täis! Aga see vähene siirup on magus ja veniv nagu mesi, ainult et üksjagu heledam.

“Kas tahad ühekäe-leivakääru või kahekäe oma?” küsis tata kavalat nägu tehes. “Tead seda vana lugu, kuidas peremees küsis sulaselt, kumba ta tahab – ühe- või kahekäekääru? Sulane kohe ahnesti vastu, et muidugi

24477
**KIIKLA
 RAAMATUKOGU**

vaevu, mida üks noor tütarlaps peab tundma, kui tema abikaasa on temast viiskümmend aastat vanem ja haige?

„Ta laseb ka Nigulistes enda eest palvetada ja maksab missade eest,“ rääkis tüdruk ja ohkas. *Mitte just kuigi heldelt, nagu ma kuulnud olen*, mõtles [redacted], kuid noogutas innukalt.

Tüdruk vaikis. Ta vaatas tõsinedes [redacted] ja küsis siis äkki: „Aga öelge, isand [redacted], ega see kõik vist ei aita? Tema valud ei taha mitte järele anda.“

„Armas naabrinaine, nii nagu kellelegi on antud, nii tema aeg kulgeb, ja ravimise, palvetamise ja aadrilaskmisega saab ehk natuke pikendust ka juurde nõutada. Ja kui korralikult aadrit lasta ja haigeid luid ja liikmeid määrada, siis pole isand Mertini tervisel veel surmahäda küll küljes, seda ma talle ka ütlesin. Ta võib veel üle kümne aasta elada.“

„Kas teie tähekaart ütleb nii?“

„Tähekaart?“ küsis [redacted]. Ta kummardus ja võttis leti alt kokkuvolditud tähekaardi, Brügge meistrite töö, mille isa oli talle kunagi pärandanud. Selle lugemine oli [redacted] tsunftide üks saladusi. Kuningakodade astroloogid loevad tähekaarti ühtemoodi, [redacted] aga teistmoodi, kui nad teavad haige nime ja sünnikuud.

„Ei, mitte tähekaart,“ sõnas ta siis. „Seda ütlevad vaist ja kogemused. Teie abikaasa liigesed on haiged ja kondid valutavad, aga tema elujõud on veel tugev. Tähekaart ütleb mulle seda, millal on kõige parem päev aadrit lasta, ja nii nagu ma siit näen, siis ...“

Ta liikus sõrmedega kiiresti üle tähekaardi sümbolite ja ümises: „Isand Tweffelli puusahaiguste vastu peame vaatama, kus on Sagittarius, jalad on meil Capricornus ja haiged põlved on Aquarius ... Ja kui me nüüd vaatame, et kuu on Capricornuses ülehommel õhtul, siis ma ütlesin, et kahe päeva pärast hommikul tasuks teie abikaasal minna habemeajaja juurde aadrit laskma ja pärast seda tuleb end kohe salviga tohterdada, siis peaks jalavalu järele andma küll.“

25447
KIIKLA
RAAMATUKOGU

18451

9

nesid üleöö kõigis maailma keeltes. Kui mingi äkiline katastroof hävitakski meie kultuuri, suudaksid tuleviku kultuuriloolased üksi nende kahe sõna varal teha olulisi järeldusi kahekümnenda sajandi keskpaiga füüsika, keemia, elektroonika, kommunikatsioonisüsteemide kohta, järelikult ka oletusi bioloogilise arengu, maailmataju, isegi luulekujundite suhtes. Seda kõike tingimusel, et suudetakse määrata sõna tähendus, *sputniku* taga peituv sisu. Sõnad on omaette väikesed maailmad, milles elab edasi muistsete põlvede ajalugu. Igapäevases elus enamasti ei märkagi, kui põnevad aaret me keele peal veeretame ja ükskõikselt tuulde pillame. Võti, mis avab meile sõnade saladused, asub keeleteadlaste käes. Koos elulaadi arenemisega muutub ka keel, ühed häälikud asenduvad teistega, sõnad kuuluvad lühemaks, võivad käibelt hoopis kaduda koos mõistega, mida nad tähistasid, või omandada moodsama tähendusvarjundi ja lõpuks ka sootuks uue sisu. Et merendusest mitte liiga kaugele kalduda, kasutame näitena mõistet NW. Selle ilmakaare nimetus eesti keeles on *loe*, omastav *loode*, kuid saartel käibib ka väljendus *loodevesikaar*. Siit selgubki, et algselt tähistati selle sõnaga kõrgvett, mis meie geograafilise asendi juures tõusis loodekaarest puhuva tuulega. See jääks siiski ainult oletuseks, kui me ei võtaks appi vepsa keelt. Meenutagem, et vepslaste asualaks olid vanasti Laadogast ja Äänisjärvest lõuna poole jäävad alad, mis ulatusid Valgejärve taha, praeguse Vologdani. Vepsa keeles on selle sõna kujud *lõdeh*, omastav *lõdhen*, kuid tähistab ka läänt! Teisiti see ei võikski olla: Soome lahe kurgus ja Neeval tekib kõrgvesi üksnes lääne-, mitte loodetuulega. Soomes seevastu tähistab *luode* loodekaart ja m õ õ n a. Ja lõpuks viib loodekaare tekkelugu meid juba otseselt merenduse juurde tagasi. Selgub, et sõna on laenatud Läänemere vastaskaldalt. *Flod* tähistas skandinaavlaste juures kõrgvett ega omandanud kunagi ilmakaare tähendust. Muistne sõnakuju püsib üsna äratuntavalt mitmes kaasaegses keeles: inglise *flood* tähendab kõrgvett, meretõusu, üleujutamist, saksa *Flut* sedasama, ja lõpuks isegi prantsuse *flot*: laine, voog, tõus, ka ujuvil olema. Prantsuse keelde jõudis see kauge Põhjala

Kliikla

Ilmarina matukoo